

Dejan Gligović,
NLB Banka, Beograd

STRATEGIJSKI MENADŽMENT U FUNKCIJI SPORTA I REKREACIJE

1. MISIJA SPORTA I REKREACIJE

Organizovani sport i fizička rekreacija omladini pružaju mogućnosti izražavanja, što je od presudnog značaja za proces sazrevanja i formiranja ličnosti. Oni pomažu adolescentima da razvijaju veštine komunikacije, pregovaranja i liderstva, kao i da ispituju i unapređuju svoje sposobnosti, čime povećavaju samopouzdanje. Oni pomažu mladima da uspostave veze sa odraslima i između sebe, čime se stvara osećaj zajedništva i pripadanja. U tom smislu, reč „sport“ obuhvata sve oblike fizičke aktivnosti koje doprinose fizičkoj kondiciji, duševnom blagostanju i društvenoj interakciji. Ovde spadaju igra, rekreacija, sport u cilju razonode, organizovani i takmičarski sport kao i narodne igre. Rekreacija je uglavnom organizovanija od igre i obično podrazumeva fizički aktivno provođenje slobodnog vremena. Igra, rekreacija i sport predstavljaju aktivnosti koje sami biramo iz zadovoljstva a koji predstavljaju deo masovne kulture i veoma važnu čovekovu potrebu.

Duštveni značaj sporta proizilazi iz prirodne potrebe ljudi za sportskim aktivnostima, u kojima se oni usmeravaju ka svršenstvu duha i tela. Potpuno je razumljivo to što je interes prema sportu veoma raznolik. Sportski interesi igraju veoma važnu komunikacijsku ulogu u društvu, stvarajući mnogobrojne veze među ljudima u socijalnoj, psihološkoj, političkoj i što je važno za menadžment u sportu ekonomskoj sferi ljudskih delatnosti. Drugi, ne manje značajni interesi sporta, nalaze se u oblasti radne delatnosti, jer za mnoge, sport je profesionalno opredeljenje odnosno osigurava njihovu egzistenciju. Upravo iz tog razloga, savremeni sport u značajnoj meri predstavlja uspešan i unosan biznis za mnoge koji često puta nemaju najiskrenije namere kada su u pitanju sport, sportisti i sportski radnici. Ali ono što je neophodno istaći, jeste da sport predstavlja visokostvaralačku oblast konstruktivne delatnosti njegovih talentovanih učesnika. Sportista – to je istinski umetnik, koji poseduje stvaralačko sportsko mišljenje i unutrašnju potrebu da otkrije i realizuje stanje duha, tela i prirodnog potencijala. (Tomić, M, 2001: 27).

Ono što sport izdvaja iz mnogih drugih oblasti jesu mnogi nedodirljivi moralni pojmovi : plemenitost, sportska čast, hrabrost, sportsko dostojanstvo, junaštvo, sporski duh koji ne mogu biti predmet trgovine u sportskom biznisu i koji afirmišu sportiste i sportske radnike kao uzorne članove društvene zajednice.

Sve prethodno navedene odrednice, značenja i obeležja sporta i rekreacije predstavljaju njegovu misiju koja se prihvata kao objašnjenje prirode utemeljenja delatnosti sportskih organizacija, kolektiva različitih vrsta, sportskih društava, klubova i dr. Misija sporta predstavlja osnovni okvir delovanja sportskih organizacija i njihovog razvoja te uslov njihovog postojanja. Prilikom određivanja misije treba biti kreativan i pri tom voditi računa da budu određeni: svrha postojanja, strategija dejstva, pokretačke poluge koje iniciraju aktivnosti sportskih radnika i standardi ponašanja.

U nastavku ćemo se detaljnije pozabaviti značajem sportske rekreacije, kao jednog od oblika sportskih aktivnosti u fokusu ljudskog zdravlja.

Programi sportske rekreacije ostvaruju višestruko pozitivan uticaj na organizam savremenog čoveka. Efekti programa sportske rekreacije, u osnovi, mogu da se ispoljavaju u dva pravca:

- prevencija, očuvanje i podizanje opšteg nivoa: zdravlja, fizičkih, funkcionalnih i radnih sposobnosti, efikasan odmor, oporavak, relaksacija, zabava i razonoda; selektivni,
- ciljani uticaji: prevencija i/ili ublažavanje akutnog zamora; odmor, oporavak, prevencija, ublažavanje i/ili otklanjanje hroničnog zamora (antizamor programi); optimizacija telesne mase - prevencija i lečenje gojaznosti; optimizacija lokomotornog aparata - prevencija, ublažavanje i/ili otklanjanje napetosti i bolova opšteg i lokalnog karaktera; optimizacija kardio-vaskularnog sistema - jačanje srčanog mišića, povećavanje elastičnosti krvnih sudova; antistres programi - prevencija, ublažavanje i/ili otklanjanje nervno-emocionalne napetosti: poboljšavanje opšteg samoosećanja, snižavanje uznemirenosti i depresivnih stanja, snižavanje osetljivosti nervnog sistema na stres, opuštanje, relaksacija.

Sistematsko vežbanje, pravilan izbor i upražnjavanje primerenih programa sportske rekreacije je fiziološki najefikasniji i najprirodniji način očuvanja i unapređenja zdravlja. Kretanje je važna karakteristika života. Zato je mišićna aktivnost najbolji fiziološki način za stimulaciju različitih sistema organizma. U toku mišićne aktivnosti angažuju se svi organski sistemi, intenzivira se metabolizam - povećava se kiseonička potrošnja, intezviraju se pojedini biohemijski i fiziološki procesi. (Kuper, M, Kuper, K, 1981: 41) To je proces brze - trenutne adaptacije organizma na primenjena opterećenja u toku programa sportske rekreacije. Višestrukim i sistematskim ponavljanjem primerenih programa sportske rekreacije obezbeđuje se dugotrajna i stabilna adaptacija kod aktivnih učesnika rekreativnih programa. Savremeno okruženje i uslovi tranzicije stvaraju značajne preduslove za stresne situacije i ostavljaju sve manje slobodnog vremena koje zaposleni mogu da iskoriste za fizičke aktivnosti odnosno za rekreaciju, pa je veoma važno bilo medijski ili edukativno konstantno ukazivati na važnu ulogu rekreacije u svakodnevnim aktivnostima u cilju očuvanja ljudskog zdravlja i poboljšanju radnih sposobnosti. To ujedno predstavlja i osnovnu misiju koju rekreacija i fizičke vežbe po svojoj suštini nose u “sebi” .

2. STRATEGIJSKI MENADŽMENT

Značenje reči menadžment, kao prevoda engleske riječi management, se u najširem društvenom smislu, može poistovetiti s pojmom procesa i koordinacije efikasno korištenih ljudskih i materijalnih resursa, kako bi se postigli određeni ciljevi (Cerović, Z, 2003:3). Menadžment je vrlo složen pojam te ga je moguće promatrati i definirati s različitih aspekata, kao što su : menadžment kao poslovni proces, kao nosioca određenih funkcija u preduzeću, menadžment kao veština, kao naučna disciplina, profesija ili funkcija u preduzeću. Najveći broj autora prihvatio je “procesni” pristup definisanja menadžmenta iz kojeg proizlazi definicija :

Menadžment je proces oblikovanja i održavanja okruženja u kojem pojedinci, rađeći zajedno u skupinama, efikasno ostvaruju odabrane ciljeve. (Weicrih H, Koontz, H, 1998: 4).

Da bi neka aktivnost ili proces bili pravilno usmeravani, vođeni i kontrolisani neophodan je uslov da postoji određen plan ili strategija radi uspešnog sprovođenja tih aktivnosti ili procesa. Uz pojam strategije povezan je pojam strateškog menadžmenta, tačnije rečeno danas je strategija nerazdvojni segment strateškog menadžmenta. Razlog tome leži u činjenici da izbor strategije nema presudnu ulogu ukoliko se ona ne transformiše u strateške planove koji nakon što dožive implementaciju u praksi, moraju biti podvrgnuti kontroli ostvarivanja izabrane strategije.

Strateško planiranje se definiše kao pogled u budućnost u kojem se analizira sadašnje i očekivano buduće stanje, utvrđuju smer i sredstva kojima će se ostvariti globalna budućnost, koja se može nazvati i misija preduzeća. Strateško planiranje osigurava sprovođenje dobrih namera strateške vizije u konkretne akcije s jasno definisanim odgovornostima i rokovima izvršenja akcija koje omogućuju provođenje strateške vizije.

Prema tome, strateški menadžment predstavlja proces kojim se osigurava spremnost preduzeća na adaptaciju promenjive okoline a u isto vreme danas nije više dovoljno utvrditi način ostvarenja ciljeva, već je neophodno osigurati da se u tom procesu preduzeće uspešno adaptira uslovima okruženja. U narednoj fazi to svakako uključuje i kontrolu ostvarenja postavljenih ciljeva preduzeća te preduzimanje korektivnih mera kako u samim planovima tako i u taktikama i strategiji preduzeća.

Okruženje preduzeća je moguće definisati kao ukupnost činilaca koji svojim aktivnostima deluju na poslovanje preduzeća, a koje menadžment mora uvažavati kod donošenja poslovnih odluka. Promene u okruženju mogu delovati pozitivno (prilike) ili negativno (opasnosti) na poslovanje preduzeća. Stalne promene u okruženju podstiču menadžment na stalnu aktivnost, odnosno praćenje i predviđanje budućih poslovnih promena jer se odluke moraju doneti pre nego promene nastupe. Potrebno je razlikovati uticaje:

- eksterne ili spoljne okoline i
- interne ili unutrašnje okoline.

Odgovor preduzeća na delovanje okruženja uglavnom zavisi od toga koliko je preduzeće fleksibilno da umani negativan uticaj spoljnih promena. U filozofiji upravljanja okruženjem svakom preduzeću stoje na raspolaganju određene mogućnosti reagovanja na uticaje iz okruženja. Nazivamo ih proaktivnim strategijama kojima se menja kontekst okruženja u kojem preduzeće deluje. Tri su osnovna tipa ovih strategija:

- nezavisna strategija,
- kooperativna strategija i
- strategija manevrisanja.

Preduzeće ima na raspolaganju brojne aktivnosti koje se zajedno nazivaju “strateški odgovor” preduzeća, koji i ne mora značiti reakciju, već može podrazumevati i zauzimanje pasivnog stava.

Posmatrajući sportske organizacije i klubove sa ekonomskog aspekta, primetit ćemo da postoji analogija u funkcionisanju menadžmenta kao i kod privrednih organizacija, odnosno, nastojanje za racionalnim upravljanjem i što efikasnijem načinu korištenja postojećih raspoloživih resursa. Ostvarivanje ciljeva predstavlja neposredan zadatak odnosno meru uspešnosti i opravdanja angažovanja menadžmenta pri čemu se vrši mobilizacija svih pozitivnih činilaca koji doprinose realizaciji postavljenog cilja. Kada se posmatra uloga menadžmenta u sportu postoji nekoliko područja u okviru kojih je moguće realizovati osnovne funkcije menadžmenta a to su :

- neprofitne dobrotvorne organizacije
- sportske komisije
- agencije za sportski marketing i menadžment
- predstavnici sportista
- korporativni sportske događaji i marketing
- sportske organizacije
- profesionalni sportski timovi
- proizvodnja sportske opreme
- sportski mediji

Veliki broj autora na različiti način grupiše potrebna znanja i veštine koje sportski menadžeri treba da poseduju u zavisnosti od same uloge koju menadžeri ostvaruju u određenoj sredini, pri čemu programi za osposobljavanje profesionalnih sportskih menadžera podrazumevaju interdisciplinarni pristup. Sportski menadžeri u današnjim sportskim organizacijama trebaju biti svesni promenljivih mišljenja i ideja u ovoj oblasti i sposobni da iskoriste i inkorporiraju sve ono što najbolje funkcioniše u njihovoj organizaciji.

Zaključak

Za menadžment možemo reći da predstavlja istovremeno i umetnost i naučnu disciplinu, kritičnu funkciju i determinantu uspeha i to ne samo rezervisanu za velika preduzeća razvijenih tržišnih ekonomija, nego i srednjih i malih preduzeća u gotovo svakom kutku naše planete. Menadžment u sportu kao posebna akademska disciplina, nastao je i razvija se kao izraz potrebe naučnog odnosno vrhunskog kvalifikovanja menadžera sportskih organizacija. Iz prethodno navedenog proističe da menadžment u sportu treba razumeti sa dvojakog stanovišta: prvo, to je objektivna istorijska praksa u kojoj se otkrivaju, razvijaju i koriste različiti modeli sportske organizacije i drugo, to je sistematsko izučavanje i prenošenje subjektivnog iskustva sportskih menadžera radi razvijanja sposobnosti neophodnih za uspešnu realizaciju njihovih funkcija i društvenih uloga.

Literatura :

1. Cerović, Z, 2003 : *Hotelski menadžment* , FTHM, Opatija
2. Kuper, K, Kuper, M, 1983 : *Aerobik*, Sport u službi čoveka, Beograd
3. Tomić, M, 2001 : *Marketing u sportu*, IP ASTIMBO, Beograd
4. Weihrich, H i Koontz, H, 1998 : *Menadžment* , Mate d.o.o, Zagreb

TRATEGIC MANAGEMENT In the FUNCTION of SPORT And RECREATIONS

In countries throughout holy, sport, recreation and plays promotes the health, spirit and the tenement. They us learns important lessons from the life about the respect, leadership and controls. They promote the equality for all and remove differences among men. Modern society now takes over the power and possibilities which has the sport, recreation and plays, carrying out him in programmes its national governments throughout holy. In this way, develops partnerships with all sectors and all levels of company, from governments, over holy sport to the civil society in all his diversity, in order to affirms value which breeds sport would not perform boys and girls on sports courts and sports grounds those would teach the Deco and their families about benefits of physical activities. In order to would come about like this ambitious and the significant project indispensable precondition is the strategic planning of development of sport on the specified area and in which has been joined in top-grade managers from different domains. Special attentions must dedicate execution is adopted strategies, because if is absent the direct application is adopted strategies, the per se selected strategy not did introduce herself the no progress.

Key say: *sport, recreation, health, strategy, management*